

дізнаються, що фуяра – абсолютно унікальна язичкова флейта, на звучання якої не схоже звучання ніякого іншого інструменту. Як правило, інструмент 120–210 см завдовжки та налаштований в G. Флейта фуяра має 3 ігрових отвори, хоча на висоту тону впливає, головним чином, сила вдихуваного повітря, що створює безліч обертонів. Традиційна фуяра виготовляється майстром власноруч зі старого дерева (зазвичай з клена або горбинни), яке сушиться протягом одного місяця. Традиційно на фуярі грали для відпочинку пастухи. Сьогодні фуяра перемістилася з полів на сцену фольклорних фестивалів як Словаччини, так і країн Західної Європи та Північної Америки.

Порівнюючи словацькі народні танці з українськими, восьмикласники виокремлюють схожі елементи танців, рухи, малюнки. Зокрема, у старовинному чоловічому танці одземок (odzemek), який танцюється з топірцями, можна знайти спільні риси з українським чоловічим танцем аркан, а в жіночому круговому танці-хороводі omilenci, який водять у формі підкови під спів протяжних пісень, учні знаходять схожі елементи з кривим танком.

На наступних уроках, присвячених музичній культурі Словаччини, учні знайомляться з витоками духовної музики Словаччини, найкращими зразками класичної та сучасної музики.

Отже, процес інтеграційного виховання школярів засобами музичного мистецтва на матеріалі музичної культури Словаччини потребує постійного аналізу й порівняння з музикою України, знаходження спільних рис і прийомів музичної виразності.

С. А. Ничкало

*Інститут проблем виховання НАПН України
(Україна)*

ВИХОВНИЙ РЕСУРС МИСТЕЦТВА АРХІТЕКТУРИ

Виклики сьогодення, перед якими стоїть вітчизняна педагогіка, актуалізують пошуки шляхів оптимізації виховного процесу, зокрема естетичного виховання. Воно потребує вдосконалення, оновлення, залучення тих ресурсів, які досі недостатньо використовуються. У розмаїтті мистецтв, що служать джерелом засобів естетичного виховання, ще не посіло належного місця мистецтво архітектури, яке здійснює потужний вплив на свідомість людини, її світоглядне становлення.

Виховний ресурс архітектури акумульований у тих спорудах і ансамблях, що мають якості мистецтва (адже далеко не всі архітектурні об'єкти є мистецтвом). Передусім, – це пам'ятки історії та культури, в яких знайшли вираження духовні пошуки, провідні ідеї, художні смаки свого часу: церкви й собори, старовинні замки, палаци, садово-паркові комплекси, історична забудова старовинних міст, народна архітектура, а також сучасні будівлі, що мають художньо-естетичну цінність.

Одна з особливостей архітектури як мистецтва полягає в тому, що це найбільш синтетичний з-поміж усіх інших видів художньої творчості. Як жодне інше мистецтво, вона тісно пов'язана з історією та культурою людства, з усіма їх матеріальними й духовними проявами: виробничими й соціальними стосунками, рівнем життя людей, історичними подіями, духовними пошуками, морально-етичними нормами, естетичними ідеалами, філософськими поглядами. Її виховний ресурс розкривається та реалізується в технологіях естетичного виховання, в сукупності різноманітних форм, методів і засобів.

Наукова розробка й практичне впровадження ефективних виховних технологій

на основі мистецтва архітектури, завдяки його глибокому змісту та широкому спектру можливостей, може принести велику користь справі виховання всебічно розвиненого громадянина України – людини, що знає і любить рідну культуру, шанує культуру інших народів, має мистецтвознавчу ерудицію й навички художньої творчості, морально-етичні цінності та, що важливо, – стійку естетичну потребу в спілкуванні з мистецтвом у найрізноманітніших його проявах: музичному, пластичному, живописному тощо. У цьому сенсі архітектура наділена унікальними можливостями, адже вона створює й організовує середовище, в якому «живуть» інші види мистецтва. Саме архітектура служить основою для синтезу мистецтв, тому її по-праву можна назвати «метамистецтвом».

Усе життя людини проходить у певному архітектурному оточенні, вплив якого на людську психіку найчастіше залишається неусвідомленим або малоусвідомленим. На жаль, далеко не завжди цей вплив позитивний. Архітектурне середовище, в якому проходить життя багатьох наших співгромадян, не просто далеке від мистецтва, – воно потворне й згубне для емоційного стану людини, її фізичного здоров'я, шкодить формуванню естетичних смаків і культури підрастаючого покоління. Тому вкрай важливо використовувати високохудожні зразки мистецтва архітектури в навчально-виховному процесі вітчизняної загальноосвітньої школи для того, щоб протистояти згубним впливам агресивного антиестетичного оточення, виховувати смак, розвивати художні здібності, формувати етичні й естетичні ідеали, плекати духовні цінності.

Естетичне виховання здійснюється на прикладах як вітчизняної, так і зарубіжної архітектури. Це допомагає школярам у вивченні історії та культури своєї батьківщини й інших країн, сприяє вихованню в них толерантності, відчуття єдності людства й розуміння цінності кожної національної культури, бажанню розвиватися, пізнавати світ. Доцільно й перспективно для такої справи розвивати позаурочну виховну роботу в школі, оскільки вона вільна від нормативних програм і стандартів, надає можливості для варіативності, гнучкості, креативу, свободи дій і педагогічної творчості вчителя (вихователя, наставника), а також великі можливості для творчого самовираження учнів. Разом із тим, позаурочна виховна робота не повинна бути ізольованою від навчання, від уроків. Найбільший виховний ефект може бути досягнений за умови узгодженості, суголосності всіх компонентів єдиного навчально-виховного процесу.

Унаслідок своїх сутнісних властивостей архітектура тісно пов'язана з широким колом різних наукових галузей і навчальних дисциплін. Це стосується не лише предметів гуманітарно-художнього циклу: історії, літератури, мистецтва, художньої культури, але й природознавства, географії, математики, фізики. Усі вони наділені власною естетикою, і без них не твориться архітектура.

Велике значення для оптимізації процесу естетичного виховання має його психологічна складова, створення позитивного емоційного фону в здійсненні конкретного виховного заходу. Реалізація цього принципу цілком залежить від педагога, його професійної майстерності та компетентності. Вона вимагає від нього не лише високого рівня знань про архітектуру та інші види мистецтва, а в першу чергу – любові до дітей і до своєї професії, бажання досягти максимально ефективного результату від своїх педагогічних дій для користі вихованців, їх духовного й інтелектуального розвитку. Готовність педагога до такої діяльності постає як одна з необхідних педагогічних умов реалізації завдань естетичного виховання.